

JAHON TARIXINI O'QITISHDA INTERFAOL METODLAR

Alimatova Dilafruz Davlatovna

15-umumiy o'rta ta'lim tarix fani o'qituvchisi

Anotatsiya Ushbu maqola jahon tarixini o'qitishda interfaol metodlarning qo'llanilishi haqida batafsil ma'lumot beradi. Interfaol metodlar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qilish, ularning qiziqishini oshirish va tarixiy voqealarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Maqolada interfaol metodlarning turli turlari, ularning jahon tarixini o'qitishda qanday samarali ishlatilishi, shuningdek, bu metodlarning o'quvchilarning fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tarixiy mavzularni o'rganishda rolli o'yinlar, guruh ishlari, proyektlar va interaktiv materiallardan foydalanish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalari rivojlantiriladi. Maqola interfaol metodlarni ta'lim jarayonida qo'llashning ijobiy tomonlarini va uning ta'lim sifatini oshirishdagi rolini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: intellektual salohiyat, kreativ fikrlash, "Nishon", "Esse", "Suratlar so'zlaganda", differensial, "tirik kuch", variatsion hisoblash

Kirish Jahon tarixi insoniyatning madaniy, iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy rivojlanishini o'rganadigan fan bo'lib, bu fanning o'qitilishi nafaqat tarixiy bilimlarni berishga, balki o'quvchilarga tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va tarixiy jarayonlarni tushunish qobiliyatini rivojlantirishga ham yo'naltirilgan. Bugungi kunda jahon tarixini o'qitishda interfaol metodlarning qo'llanilishi nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qilish, balki ularning darslarga qiziqishini oshirish, o'rganish faoliyatini yanada interaktiv va innovatsion qilishda katta ahamiyat kasb etadi.

Interfaol metodlar: Ta'rif va Turlar

Interfaol metodlar — bu o'quvchilarni faollashtirishga, ularning bilish jarayonida to'g'ridan-to'g'ri ishtirok etishiga yo'naltirilgan uslublardir. Interfaol metodlar orqali o'quvchilar o'rganayotgan mavzu bo'yicha faol fikrlashadi, muammolarni hal qilishadi va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Interfaol metodlarning asosiy turlari quyidagilardir:

1. **Diskussiya va munozara** – O‘quvchilarga biror tarixiy voqea yoki shaxs haqida fikr almashish imkoniyatini yaratish.
2. **Rol o‘ynash (role-playing)** – Tarixiy voqealar va shaxslar asosida rollarni o‘ynash va bu orqali tarixiy jarayonlarni yaxshiroq tushunish.
3. **Jamoviy ishlar** – O‘quvchilarni kichik guruhlariga ajratib, ma'lum bir tarixiy mavzuni birgalikda o‘rganishga undash.
4. **Loyiha ishlari** – O‘quvchilarga tarixiy mavzu bo‘yicha projekt yaratish va natijalarni taqdim etish imkoniyatini berish.
5. **Interaktiv taqdimotlar va multimediya** – Tarixiy mavzuni taqdim etishda video, audio, infografika va boshqa vizual materiallardan foydalanish.
6. **O‘yinlar va simulyatsiyalar** – Tarixiy o‘yinlar va simulyatsiyalar orqali o‘quvchilarni faollashtirish.

Interfaol metodlarning ahamiyati

1. **O‘quvchilarning qiziqishini oshirish** – Tarixiy mavzular ko‘pincha o‘quvchilarga qiyin va zerikarli bo‘lishi mumkin, ammo interfaol metodlar yordamida ular darslarni qiziqarli va jonli o‘rganishga kirishadilar. Bu o‘quvchilarda tarixga nisbatan qiziqish uyg‘otadi.
2. **Kritik fikrlashni rivojlantirish** – Interfaol metodlar o‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Darsda o‘quvchilarga tarixiy manbalarni tahlil qilish, voqealarni bir nechta nuqtai nazardan ko‘rish va turli fikrlarni o‘zaro muhokama qilish imkoniyati beriladi.
3. **Mustaqil fikrlash va o‘rganish qobiliyatini rivojlantirish** – Interfaol metodlar orqali o‘quvchilar o‘z-o‘zini baholashni, mustaqil ravishda ma'lumot izlashni va ilmiy yondashuvni o‘rganadilar. Bu metodlar o‘quvchilarga mustaqil ish ko‘rish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.
4. **O‘quvchilarning ijtimoiy ko‘nikmalarini oshirish** – Interfaol metodlar jamoaviy ishlarni talab qiladi. Bu orqali o‘quvchilar jamoada ishlash, fikr almashish va bir-biriga yordam berishni o‘rganadilar.

Jahon tarixini o‘qitishda interfaol metodlarning qo‘llanilishi

«Nishon» metodi

NISHON (belgi, iz; muhr, tamg'a; alomat; mo'ljal; orden,medal) O'q uzish uchun mo'ljalga olingan (qo'yilgan) narsa; qora.

Metodning afzalliklari: O'quvchilarning mantiqiy fikrlashi o'sadi; xotirasi, nutqi mustahkamlanadi; guruhlarda ishlash uchun qulay; o'quvchilarda jamoaviy ishlash qobiliyatini o'stiradi; tasviriy san'at va geografiya, ona tili va adabiyoti, matematika, fizika, musiqa fanlari bilan bog'laydi. O'quvchini izlanishga majbur qiladi. Ma'lumotlarni taqqoslashni o'rganadi.

Metodning bayoni: Tarix darslarida davlatlarning shakllanish davri xronologiyasi, ilm-fan va madaniyat sohasidagi ma'lumotlar davomiyligi, sulola hukmdorlarini nasl-nasab, shuningdek hukmronlik qilgan yillaridagi ketma-ketlik bo'yicha yoki biror-bir tarixiy sana, mansab darajasini nufuz jihatdan egallagan o'rni, qo'shin joylashuvidagi yoki son miqdoridagi tartibni ketma-ket bayon etishda qo'llaniladi.

Masalan: "Nishon" metodidan individual yoki butun sinf o'quvchilari bilan, jamoaviy bo'lib ham ishlash mumkin. Taklif etilayotgan mavzuni birgina ushbu metod bilan mustahkamlash mumkin. Ilm fan, tasviriy san'at, haykaltaroshlik, musiqa mavzularini "nishon" qilib olib mavzu mazmunini alohida tushuntirilsa ham yaxshi natijaga erishiladi. Ushbu metodning boshqa ko'rinishlarda ham foydalanish usullarini ishlab chiqsa bo'ladi. O'qituvchi yangi mavzu va uni rejasi bilan o'quvchilarni tanishtiradi.

Mavzu:Ma'rifat asri: Ilm-fan rivoji

Reja: -XVIII asr Yevropadagi ijtimoiy-siyosiy g'oyalar;

-ilm-fanning rivojlanishi

- Ma'rifat asridagi badiiy adabiyot;

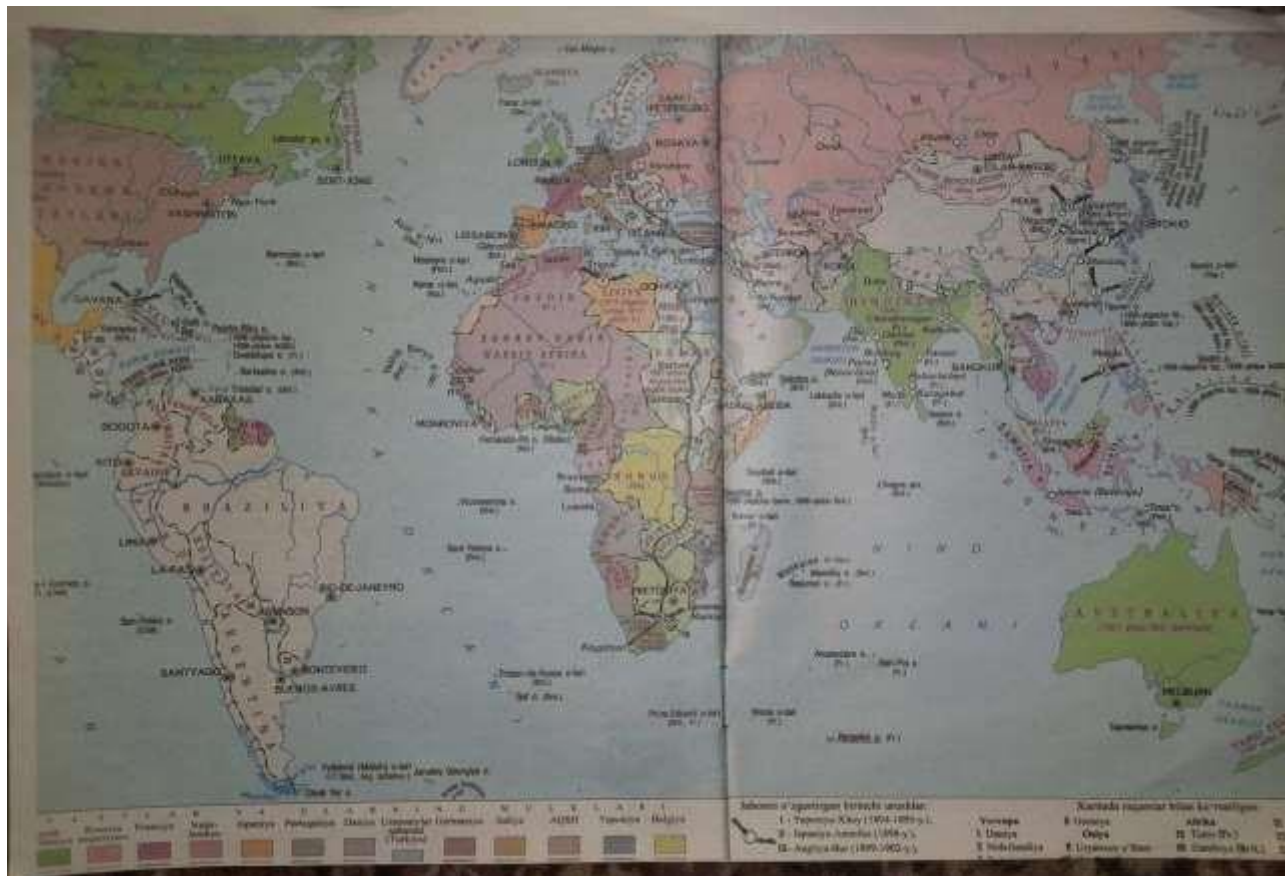
- tasviriy san'at va musiqa rivoji

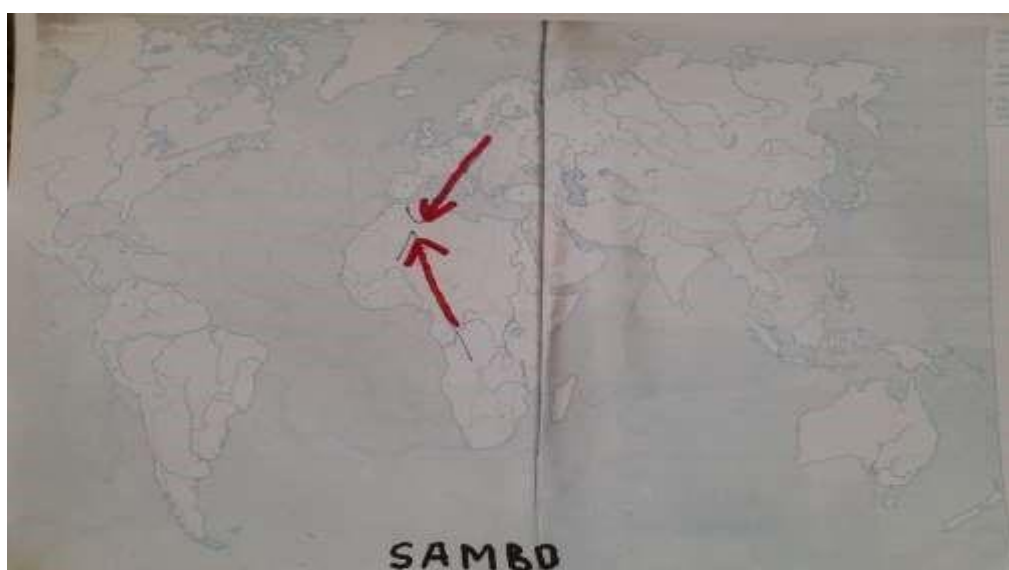
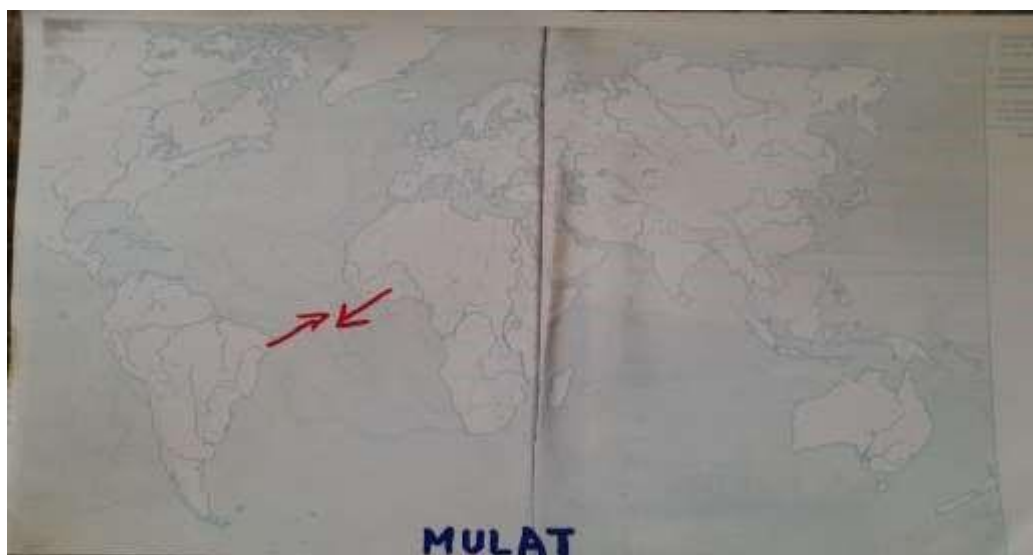
O'tilgan mavzu: Lotin Amerikasi mustamlakachilik zulmi ostida

Yozuvsiz xarita va mavzuga oid rasmlar, atamalar mazmunini so'rash orqali mustahkamlanadi

Ko'chma doskaga dunyo xaritasi (A4formatdagisi)magnit orqali yopishtiriladi.Dunyo xaritasining yozuvsiz (A4 formatda) ko'rinishi ham 3 ta (3 ta guruh uchun alohidadan)si yopishtiriladi. Har bir yozuvsiz xarita pastki qismiga alohida alohida qilib "MULAT",

"METIS", "SAMBO" yozuvi yozilgan bo'ladi. O'quvchi marker orqali chizib, bo'g'lab beradi.





Konkistador-

Konkista- Latifundiya-

Plantatsiya-

O'quvchilardan atamalar mazmuni so'raladi

Yangi mavzuni bayon qilishdan avval o'quvchilarga mavzuga oid ma'rifatparvarlar (ismi yozilmagan bo'ladi) ning kichikroq shakldagi rasmlari tarqatib chiqiladi. O'qituvchi doskaga A1 vatmin qog'ozga

1 badiiy adabiyot 2 ilm fan 3 tasviriy san'at 4 musiqa mos rasmlarni yopishtirgan bo'ladi. Ularning ostida convert mavjud. Topshiriq shundaki, o'quvchilar o'qituvchisining slayd orqali yangi mavzuni tushuntirishiga e'tibor berib tinglaydi, chunki qo'lidagi rasm egasi qaysi sohada ijod qilganligini bilib, ma'lumot berib "nishon"ga soladi (masalan to'g'ri javob Leonard Eyler rasmini o'quvchilarga ko'rsatib, 1707-1783-yillarda yashagani , sonlar nazariyasi, variatsion hisoblash, kompleks funksiyalar nazariyasi, sirt differensial geometriyasini yaratganligini aytib, ilm-fanga taalluqli konvertga (nishonga) joylaydi. A.Vatto haqidagini tasviriy san'atga, S.Bax rasmini musiqaga oid konvertga soladi) Mavzuda 16 ta ma'rifatparvar rasmi bor. Shu orqali yangi mavzu mustahkamlanadi.

Xulosa

Jahon tarixini o'qitishda interfaol metodlar nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali va qiziqarli qilish, balki ularning tarixiy tafakkurini rivojlantirishga ham yordam beradi. Bu metodlar o'quvchilarni faollashtiradi, ularning fikrlash qobiliyatini kuchaytiradi va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantiradi. Interfaol metodlarni qo'llash, shuningdek, jahon tarixining turli davrlaridagi voqealarni yanada chuqurroq o'rganish imkonini yaratadi. Shunday qilib, tarix o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish nafaqat ta'limning samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning tarixi o'rganishga bo'lgan qiziqishini ham oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tafakkur gulashani. V.L. Voronsov.

Toshkent.

2. 9-sinf jahon tarixi. 2024-yil.

Umumta'lim maktablarining o'quvchilari uchun darslik

3. 7-sinf O'zbekiston tarixi. 2022-yil

4. 7-sinf jahon tarixi .2022-yil

5. 8-sinf jahon tarixi . 2024-yil

6. 10-sinf O'zbekiston tarixi 2022-yil 7. 10-sinf jahon tarixi 2022-yil